

NATALIIA DALIUK
Alcide De Gasperi University
of Euroregional Economy in Józefów
Poland, Warsaw
dalyuknata@ukr.net

Daliuk N. (2017). Orhanizatsiya navchannya z vykorystannyam dystantsiynykh tekhnolohiy u VNZ [Organization of training with the usage of distant technologies at the higher educational institutions]. *Intercultural Communication*, ISSN 2451-0998, vol. 2(3), pp. 161–180. (In Ukrainian).

Organization of training with the usage of distant technologies at the higher educational institutions

ABSTRACT

Informatization of education is one of directions of the process of modern society informatization. Informatization of education means – the process of research and provision of educational sphere with methodology and practice of development and optimal usage of modern or, as they are called, new information technologies, focused on implementation of psychological and pedagogical training purposes. Distant training began a very actual theme of these studies from the end of the twentieth century and it spreading. According to the general tendencies of university education development in the countries of the world, the introduction of distant technologies and pedagogical experiment concerning transformation of traditional correspondence and even daytime study into the distant form for a long time takes place also at the Private Higher Educational Establishment “Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities”.

In order to do distant education to be as effective as possible, we need to organize properly with the help of systems of organizational, technical, programmed and methodological measures. It will be the main subject of this article.

The aim of the study. To substantiate expediency of introduction of distant training technologies in to educational process of higher educational institutions both on full-time education and on correspondence form of studying.

Methods. Observation of educational process organization using distant technologies at International University of Economics and Humanities, teaching of subjects using distant technologies for students of correspondence and full-time forms of education, analysis of the results of educational process organization using distant technologies at the faculties of university.

Conclusion. The possibilities of distance learning technologies are quite high. However, the replacement of traditional remote technologies is still to be treated with caution. It is a question of the fact that any person has the right at own discretion to choose educational technology or their combination. But there is a conviction that remote technology will enhance the quality of training and the level of expertise of specialists.

Keywords: *distant training, distant learning technologies, organization of educational process.*

НАТАЛІЯ ДАЛЮК

Університет еврорегіональної економіки ім. Альчиде де Гаспері в Юзефові
Польща, Варшава

dalyuknata@ukr.net

Організація навчання використанням дистанційних технологій у ВНЗ

АНОТАЦІЯ

Один з напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти – процес дослідження та забезпечення сфери освіти методологією та практикою розробки та оптимального використання сучасних або, як їх прийнято називати, нових інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчання.

З кінця минулого століття досить актуальною темою цих досліджень стало дистанційне навчання. Відповідно до тенденцій розвитку університетської освіти у світі, впровадження дистанційних технологій та педагогічного експерименту щодо трансформації традиційного заочного і навіть денного навчання у дистанційну форму упродовж тривалого часу відбувається і у Приватному вищому навчальному закладі „Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем’янука”.

Для того, щоб дистанційне навчання було максимально ефективним, його потрібно правильно організувати за допомогою системи організаційних, технічних, програмних та методичних заходів. Саме це і виступатиме основним предметом розгляду даної статті.

Мета дослідження. Обґрунтувати доцільність впровадження дистанційних технологій навчання у навчальний процес ВНЗ як на денній так і на заочній формах навчання.

Методи. Спостереження за організацією навчального процесу з використанням дистанційних технологій в МЕГУ, викладання навчальних дисциплін з використанням дистанційних технологій студентам заочної та денної форм навчання, аналіз результатів організації навчального процесу з використанням дистанційних технологій на факультетах університету.

Висновки. Можливості дистанційних технологій навчання є досить високими. Однак, про заміну традиційних технологій дистанційними поки що варто ставитися обережно. Мова йде про те, що будь-яка людина має право на власний розсуд обрати освітню технологію чи їх поєднання. Але є переконання, що саме дистанційні технології сприятимуть підвищенню якості навчання і рівня компетенцій спеціалістів.

Ключові слова: *дистанційне навчання, дистанційні технології навчання, організація навчального процесу.*

Вступ

„Освіта упродовж всього життя” – цей лозунг Болонського процесу передбачає безперервність навчання, починаючи із дошкільної освіти та завершуючи вищою. З кожним роком все більша кількість старшокласників відчуває потребу в поглибленій підготовці з конкурсних дисциплін для успішного складання тестів зовнішнього незалежного оцінювання знань, що значно підвищує шанси вступу до певного ВНЗ. Така підготовка успішно здійснюється в системі доуніверситетського навчання (на підготовчих курсах, в елітарних школах, підготовчому відділенні), яка функціонує майже в усіх вищих навчальних закладах України. Не кожний може собі дозволити відучитися три, чотири чи п'ять з половиною років у стінах навчального закладу, але сучасні технології можуть дати другий шанс. Дистанційне навчання – навчання на відстані – стало справжньою новацією 21 століття. Віртуальний курс лекцій дає можливість скоротити або розтягти час навчання на власний розсуд. Серед позитивних моментів такого навчання варто зазначити можливість займатися в будь-якому місці, де є комп'ютер, матеріал чітко розподі-

лений по тижнях і відповідає вимогам, які пред'являються до студентів будь-якого вузу, крім того, кожен студент має можливість виконувати завдання в зручний саме для нього час. Самого процесу виконання завдань студентом викладач не бачить. Теоретично їх може виконати хтось інший. Це – на відповідальності того, хто навчається. Лише для здачі сесії прийдеться приїхати до навчального закладу раз у рік і підтвердити свій рівень знань. Дистанційне навчання дешевше денного і заочного, але за рахунок необхідності доступу до комп'ютера й Інтернету помітно дорожчає. До тих, кого може зацікавити дистанційне навчання, можна віднести тих, хто, відповідно до своєї професійної діяльності, часто перебуває у відрядженні; знаходиться на військовій службі, тимчасово чи постійно знаходиться за межами країни, територіально віддалених слухачів, жінок, що перебувають у декретній чи відпустці по догляду за дитиною, людей з фізичними вадами, тих, хто поєднує навчання й роботу, співробітників, що підвищують свою кваліфікацію тощо.

Навчання протягом життя передбачає зростання вкладень у розвиток людського потенціалу; набуття основних навичок, включаючи комп'ютерну грамотність; поширення новітніх, більш гнучких форм навчання. Мета полягає наданні можливостей для людей будь-якого віку рівноцінного і відкритого доступу до якісного навчання.

Такий доступ став можливим завдяки дистанційному навчанню. Виникнення дистанційного навчання зумовлено значними досягненнями у сфері комп'ютеризації та інформатизації освітньої, і насамперед, навчальної діяльності, знанням і досвіду науково-педагогічних працівників і фахівців комп'ютерно-мережевих технологій, масовому використанню персональної комп'ютерної техніки. На користь дистанційного навчання свідчить тривалий процес його впровадження у багатьох країнах у XIX-XX століттях, тоді були створені перші засоби зв'язку, що дозволяли на відстані здійснювати співпрацю учня (групи учнів) і вчителя. Дистанційне навчання представляє собою нову організацію освіти, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів отримання знань, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самоосвіти. Воно призначене для широких верств населення

незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання та стану здоров'я. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, здобувати повноцінну вищу освіту або підвищувати кваліфікацію і має такі переваги, як гнучкість, актуальність, зручність, модульність, економічна ефективність, інтерактивність, відсутність географічних кордонів для здобуття освіти.

З метою активізації роботи з розвитку дистанційного навчання в Україні це питання було розглянуто у 2005 році на Колегії Міністерства освіти України. На Колегії було зазначено, що саме завдяки розвитку системи дистанційного навчання, можливо суттєво розширити і підвищити конкурентоспроможність вітчизняного ринку освітніх послуг, забезпечити доступність до них різних соціальних верств та категорій населення, тим самим створивши підґрунтя для прискореного розвитку всіх стратегічно важливих напрямів нашого суспільства. Також на колегії було сказано про необхідність розглядати розвиток системи дистанційного навчання з точки зору створення єдиного національного освітньо-наукового інформаційного середовища, що надасть Україні можливість приєднатися до Європейських освітньо-наукових комп'ютерних мереж та інформаційних ресурсів і зробить формування системи дистанційного навчання менш затратним процесом з точки зору залучення і використання людських, фінансових та матеріальних ресурсів.

Існує значна кількість визначень поняття „дистанційне навчання”, що свідчить про стрімкий розвиток цієї галузі освітньої діяльності та намагання знайти найбільш оптимальне її науково-методичне і технологічне наповнення. При цьому слід відмітити, що посильний внесок у цю справу робиться через напрацювання досвіду організації дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України та узагальнення цього досвіду у нормативних документах Міністерства освіти і науки України.

Сьогодні окремі студенти, що навчаються дистанційно в Приватному вищому навчальному закладі „Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука”, вже на третьому курсі мають роботу. Тому вони звичайно вище оцінюють престиж отриманої професії. Вони, по завершенні навчання, є більш успішними й краще

адаптованими в професійній діяльності. Вони більш задоволені місцем у колективі й стосунками з керівництвом, ніж у випускники традиційного навчання.

Мета дослідження. Обґрунтувати доцільність впровадження дистанційних технологій навчання у навчальний процес ВНЗ як на денній так і на заочній формах навчання.

Методи. Спостереження за організацією навчального процесу з використанням дистанційних технологій в МЕНУ, викладання навчальних дисциплін з використанням дистанційних технологій студентам заочної та денної форм навчання, аналіз результатів організації навчального процесу з використанням дистанційних технологій на факультетах університету.

Практичні підходи у підготовці та навчанні конкурентоспроможного випускника сучасного ВНЗ

За словами директора Фонду „Ефективного управління” Наталії Ізосімової під час дебатів, організованих Фондом та британською компанією Intelligence Squared щодо конкурентоспроможності сучасних випускників українських вишів: *„Умови сучасного світу динамічно змінюються. І коли ми говоримо про адекватний вимогам сучасності рівень знань, то маємо на увазі не обсяг останніх, а здатність людини постійно навчатися, швидко знаходити правильну інформацію, синтезувати її та правильно застосовувати на практиці”*.

Намагаючись підвищити конкурентоспроможність своїх випускників, сучасний навчальний заклад повинен більш ретельно відбирати абітурієнтів при вступі, створити необхідні умови для ефективного навчання студентів, сформуванню системи оцінки і контролю за отриманими знаннями і навиками, а також створити дієву систему мотивації студентів для розвитку власного наукового і творчого потенціалу.

Отже, постає, на нашу думку два важливих питання: як забезпечити конкурентоспроможного випускника середньої школи для подальшого навчання та як підвищити свою конкурентоспроможність випускнику,

який виходить на ринок праці? Підготовка абітурієнтів в системі доуніверситетського навчання має бути націлена на:

- поглиблену математичну, фізичну (хімічну) підготовку, яка наближена до рівня вимог до студентів I курсу всіх факультетів університету;
- підвищений рівень комп'ютерної та інформаційної підготовки;
- надання можливості поглибленого вивчення української мови;
- надання можливості поглибленого вивчення спеціальних або профільюючих дисциплін для вступу на окремі напрями, таких як технічне креслення, основи комп'ютерної графіки, основи економіки, біологія, англійська мова, фізичне виховання, тощо;
- багатопрофільна спрямованість університетського навчання обумовлює можливість одержати підготовку за всіма конкурсними дисциплінами, а також набути додаткову підготовку з дисциплін, що вивчаються у середніх навчальних закладах і потрібні для подальшого вивчення на 1-2 курсах університету;
- підготовка абітурієнтів з дисциплін зовнішнього незалежного оцінювання передбачає не тільки закріплення та поглиблення знань, передбачених шкільною програмою, що є головною метою навчання, але й знайомство майбутніх студентів з особливостями навчання з конкретної спеціальності;
- підготовка абітурієнтів у системі доуніверситетського навчання дозволяє їм також перевірити адекватність вибору майбутньої професії, закріпити мотивацію до навчання, або своєчасно обрати іншу спеціальність;
- висока якість підготовки до вступу в університеті гарантована залученням до викладання висококваліфікованого професорсько-викладацького складу.

Засоби організації електронного навчання, так званого E-learning, що означає процес навчання в електронній формі через мережу Інтернет або Інтранет з використанням систем управління навчанням, особливості і проблеми їх застосування розкриті у наукових статтях і публікаціях

(Готская, Жучков, Кораблев, 2011). Використовуючи порівняльний аналіз навчальних можливостей найбільш поширених СДН та особливості їх застосування відповідно до організації дистанційного навчання (Сисоєва, Осадча, 2011) ми запровадили дистанційні технології у нашому ВНЗ як на заочній так і на денній формах навчання.

Основним для успішного впровадження ДН є людський чинник. Якісне ДН можливе лише тоді, коли у вузі є якісне традиційне навчання. Тільки спираючись на високопрофесійний викладацький склад можна забезпечити зміст навчання, що відповідає світовим стандартам.

Наступним за значимістю, як ми вважаємо, є технологічний чинник. Розробка електронних видань можлива за наявності у ВНЗ відповідних інформаційних технологій (пакетів програм) і досвідчених спеціалістів у галузі їх застосування.

В університеті є все необхідне для дистанційного навчання:

- застосовується доступ до комп'ютера, вихід до мережі Internet.
- (Якщо такої можливості немає, використовують кейсову форму: студенту видається так званий „кейс”, що містить усі необхідні навчальні матеріали і посібники);
- бажання навчатися і вміння працювати самостійно. Це дуже важливо тому, що саме від цих двох рис залежить ефективність всього навчального процесу.

Усі інформаційні дані про навчальний процес студент може отримати на web-сайті Центру дистанційного навчання електронною поштою від викладача, методиста або консультанта (тьютора). Етапи проходження навчання студента фіксуються організаційно-адміністративною системою університету (електронний деканат) і заносяться у відомість успішності, яка є доступною викладачеві-тьютору та студенту. У відомості успішності фіксується статистика учбового процесу, а також повні протоколи виконання завдань, тестів, контрольних, курсових робіт та курсових проєктів у ході навчального процесу.

Крім того до послуг студента надається електронна бібліотека, яка

несе інформацію про основну та додаткову учбову літературу або її адресу в Інтернеті.

Стратегія навчання та вивчення курсу дистанційної освіти здійснюється на основі поєднання очних занять, самостійного вивчення студентами матеріалів курсу, активних форм проведення занять у формі практикумів, дискусій та контролю з використанням тестів у дистанційному режимі за допомогою інформаційних технологій, заключного оцінювання знань на очній сесії. Організація навчання за дистанційним курсом здійснюється наступними етапами:

- очна настановча сесія;
- навчання у дистанційному режимі;
- очна екзаменаційна сесія.

Протягом настановчої сесії студенти прослуховують вступ до курсів дистанційної освіти, отримують друковані методичні матеріали, засоби доступу до електронних навчальних джерел та обирають тему індивідуальної роботи.

Навчання у дистанційному режимі передбачає:

- самостійне вивчення теоретичного матеріалу;
- самоконтроль у формі тестування;
- участь у практичних (лабораторних) заняттях шляхом вирішення виробничих ситуацій, передбачених курсом;
- участь у семінарських заняттях та обговорення актуальних питань;
- контроль знань, вмінь, навичок з використанням тестів.

Під час навчання у дистанційному режимі забезпечується можливість електронного обміну інформацією між викладачами та студентами для отримання останніми консультацій, коментарів та пояснень до навчально-методичних розробок та передачі виконаних індивідуальних робіт. Для цього використовують функції електронної пошти.

Очна екзаменаційна сесія забезпечує підсумковий контроль знань, умінь та навичок студентів.

Організація навчання передбачає правильно розплановані етапи засво-

ення курсу; лекційні заняття, практичні і лабораторні заняття, семінари, форуми, виконання контрольних та курсових робіт, консультації з навчальних дисциплін, самостійну роботу, яка є основною формою отримання знань. У процесі навчання важлива роль надається контролю отриманих знань та методиці їх оцінювання за етапами навчання. Завершальна стадія навчання передбачає повторення й узагальнення. На цій стадії закріплюються отримані знання, уміння, доводиться їх рівень до рівня навичок і відбувається очне спілкування з викладачем (тьютором) в університеті. Обов'язковою умовою успішного навчання є безперервність, регулярність занять, повнота та систематичність виконання усіх завдань. Час потрібно планувати таким чином, щоб протягом усього періоду для навчання виділялося щоденно 30–40 хвилин. Під час навчання студент повинен:

- ▶ послідовно вивчати теоретичний матеріал курсу, наданий в навчальному посібнику цієї дисципліни;
- ▶ проводити самоконтроль отриманих знань шляхом самотестування (за тестами або питаннями, які запропоновані з відповідної навчальної дисципліни в кожному навчальному посібнику).

Після вивчення кожного навчального змістового модуля дисципліни необхідно виконувати тести поточного контролю отриманих знань з доведенням результатів виконання до викладача-тьютора і отриманням позитивної оцінки за результатами тестування.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенту пропонують взяти участь у семінарах, форумах (з певних тем). Графік проведення семінарів, чатів, форумів (із запропонованими темами) надається студенту заздалегідь. Викладач-тьютор готує інформаційний лист з детальною інструкцією проведення такого виду знань. У чатах одночасно беруть участь декілька студентів, що вивчають навчальну дисципліну. Активність участі в цих заняттях також оцінюється викладач-тьютор певною кількістю балів.

Для закріплення вивченого теоретичного курсу студенту необхідно виконати усі передбачені навчальним планом контрольні, лабораторні, курсові роботи чи курсові проекти, які мають бути передані в Центр дистанційного навчання або на відповідну кафедру університету і захищені

у викладача курсу особисто. Виконані і захищені роботи, бали, отримані на заліку / іспиті дають можливість переведення студента на наступний етап навчання.

Передача виконаних контрольних та курсових робіт здійснюється електронною поштою або іншим шляхом (особисто, поштою тощо).

При вивченні навчальної дисципліни передбачається спілкування студента з викладачем-тьютором та викладачем цього курсу; і спілкування планується у формі on-line консультацій, розклад яких попередньо дається студенту на дошці оголошень, а також шляхом листування електронною поштою.

Після закінчення вивчення навчальної дисципліни студенту необхідно пройти підсумковий контроль знань.

Розклад термінів виконання завдань надається студенту попередньо і може бути уточненим на дошці оголошень сайту Центру дистанційного навчання університету. Підсумковий контроль знань може проводитись в усній, письмовій формах або проводиться у формі тестування з використанням комп'ютерів. При підсумковому контролі знань обов'язкове очне спілкування студента і викладача один раз на навчальний рік (як правило, на літній екзаменаційній сесії). Результати підсумкового контролю оцінюються балами.

Проведення заліків та іспитів зазначається навчальному плані-графіку і надається студенту попередньо, разом з навчальними матеріалами. Заліки та іспити проводяться при очному спілкуванні з викладачем на базі навчального центру або у навчальному консультаційному центрі. Дозвіл на участь в заліку або іспиті надає викладач курсу (викладач-тьютор) на основі загальної кількості отриманих балів при вивченні певного навчального курсу.

Аналізуючи результативність студентів, які навчалися з використанням технологій дистанційного навчання, слід зазначити, що успішно завершують вивчення дистанційних курсів лише ті, хто уміють самостійно працювати, дисципліновані та відповідальні, схильні до самоконтролю та самовдосконалення. Тому тим, хто розробляє дистанційний курс навчальної дисципліни варто звернути особливу увагу студента (на початковому

етапі вивчення курсу) на необхідність детального планування навчальної діяльності (ознайомити з рекомендованим графіком вивчення курсу), її організації (ознайомити з методичними рекомендаціями до вивчення дистанційного курсу), чіткої постановки цілей і завдань навчання (ознайомити з візиткою дистанційного курсу). Студенти повинні чітко розуміти для чого призначений запропонований дистанційний курс навчальної дисципліни. Саме від змісту матеріалу, яким розробник наповнив свій дистанційний курс і який визначає структуру й рівень пізнавальних інтересів (загальних або спеціальних) студентів, значною мірою залежить ефективність навчального процесу студентів.

Напрями удосконалення організації дистанційного навчання студентів

З метою дослідження тенденцій розвитку e-learning та виявлення причин, що ускладнюють впровадження ДО в якості основної форми навчання в Україні на сайті інформаційного порталу „Технології дистанційної освіти” в травні-червні 2011 року було проведено опитування по 24 питань. В опитуванні взяло участь 70 респондентів з України, Росії і Білорусії, з них 60% викладачів, 23% керівників, 16% аспірантів (студентів). Слід зазначити, що 94% респондентів підтримують впровадження технологій ДО, а 90% вважають, що використання дистанційних освітніх технологій є засобом, який сприяє підвищенню рівня ефективності навчальної діяльності. 39% використовує twitter. При чому ефективність використання twitter в e-learning 17% оцінюють на оцінку 4 (за п'ятибальною шкалою), а 14% на оцінку 5. Досить позитивним є те, що 40% опитаних задоволені результатами свого дистанційного навчання (Воронкин, 2011, с. 2).

Механізм процесу пізнання студента безпосередньо впливає на те, як він засвоює навчальний матеріал. Тому, розробляючи учбово-методичні матеріали для дистанційного курсу навчальної дисципліни, необхідно акцентувати увагу на психологічних закономірностях сприйняття, пам'яті, мислення, уваги, а також вікові особливості студентів. Завдяки урахуванню цих особливостей підвищиться рівень сприйняття інформації

й засвоєння навчального матеріалу тими, хто вчиться в системі дистанційної освіти. Хтось може один раз переглянути зміст лекції і зрозуміти та запам'ятати викладений матеріал та виконати поставлені завдання без зауважень викладача, а для когось це потрібно зробити неодноразово. ...

Слід звернути увагу на низьку теоретичну і нормативну проробку проблеми дистанційного навчання. Це проявляється, насамперед, у відсутності чітко виражених цілей навчання й необхідних початкових вимог до студента, для роботи в цій системі, слабкому рівні системи контролю його знань, відсутності вимог до змісту дистанційних курсів і учбово-методичному забезпеченні, захисту авторських прав розробників навчальних матеріалів, сертифікації інститутів дистанційної освіти тощо. І, крім того, не за всіма спеціальностями можна проводити підготовку фахівців за допомогою дистанційних курсів (Ахмад, 2012, с. 4).

Глобальною проблемою національного ринку праці є його функціонування в умовах набуття Україною членства у Світовій організації торгівлі, у тому числі проблема конкурентоспроможності національної робочої сили та зайнятості в Україні іноземців (*Про затвердження Основних напрямів*, 2010).

Оскільки система освіти України йде шляхом інтеграції в європейський освітній простір, то за таких умов, як зазначає Н.Г. Ничкало, потрібен підхід, за якого освіта у XXI столітті має бути спрямованою на забезпечення неперервності навчання, надання можливостей для доступу кожної людини до оволодіння новими якісними знаннями, компетенціями і вміннями (Ничкало, 2004, с. 35–45).

На нашу думку, саме використання дистанційного навчання допоможе випускникам здобути ще одну конкурентну перевагу як при вступі до навчальних закладів 3–4 рівнів навчання так і на ринку робочої сили. Василь Шинкарук, заступник Міністра освіти і науки України, доктор філологічних наук, зазначав, що „процес євроінтеграції передбачає створення загальноєвропейського освітнього і наукового простору на основі розроблених єдиних критеріїв і стандартів у галузі освіти та науки з метою визнання періодів та термінів підготовки фахівців з вищою освітою. Це буде сприяти співробітництву між вищими навчальними закладами

Європи, мобільності викладацького складу та студентів. Саме завдяки дистанційному навчанню студент матиме можливість вивчати окремі курси у будь-якому навчальному закладі, і навіть за кордоном, які будуть зараховані тим вузом, що буде видавати диплом випускникові” (Шинкарук, 2007, с. 3).

Варто звернути увагу на особливе місце дистанційного навчання при отриманні другого (магістерського) рівня вищої освіти. Як правило, його здобувають люди, які прагнуть отримати конкурентні переваги на ринку праці, підвищити свою кваліфікацію та чітко усвідомлюють не тільки необхідність отримання диплому, а й необхідність володіння конкретними знаннями та навичками. На засіданні круглого столу у Давосі, який відбувся у січні 2013 р. і був присвячений саме дистанційній освіті і у якому брали участь, у тому числі, экс-міністр фінансів США і почесний президент Гарвардського університету Ларрі Саммерс, президент Масачусетського технологічного інституту Рафаель Рейф, співзасновник платіжної системи PayPal Пітер Тіль, засновник Microsoft Білл Гейтс, головним висновком стала теза: майбутнє – за онлайн-освітою.

За підрахунками спеціалістів, перепідготовка та підвищення кваліфікації зумовлена тим, що знань, отриманих у вузі, достатньо на перші 3–5 років, а кваліфікація працівників може бути втрачена кожні 10 років.

Висновки

У нестабільному підприємницькому середовищі зростає розрив між якістю робочої сили, що її потребує працедавець, і кваліфікацією здобувачів робочих місць. Існує ризик звільнення через невідповідність працівника вимогам робочого місця, оскільки в період кризи прискорюється моральне старіння знань. За цих умов, необхідним є підвищення мобільності кадрів через систему підвищення кваліфікації. Дистанційна форма підвищення кваліфікації дозволить зберегти робоче місце і отримати необхідні для продуктивної трудової діяльності знання та уміння.

Перехід до дистанційного процесу навчання й отримання освіти з використанням безмежних можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та комп'ютерних мультимедійних засобів – стратегічно виправданий шлях створення умов для якісної та доступної освіти, прискорення розвитку суспільства, створення умов відкритості роботи урядових інституцій, держави в цілому і, як кінцевий результат, поліпшення економічної ситуації країни.

Бібліографія

- Анисимов, А.М. (2009). Работа в системе дистанционного обучения Moodle. Учебное пособие. 2-е издание исправленное и дополненное. – Харьков, ХНАГХ, – 292 стр.
- Ахмад, І.М. (2012). Навчання в дистанційній і змішаній формі студентів ВНЗ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/04_2012_ahmad_navchannya.pdf.
- Белозубов, А.В., Николаев, Д.Г. (2007). Система дистанционного обучения Moodle. Учебно-методическое пособие. – СПб., – 108 с.
- Биков, В.Ю., Кухаренко, В.М. (2005). Дистанційний навчальний процес: Навчальний посібник / За ред. – К.: Міленіум.
- Васюк, О. (2011). Теоретико-методичні аспекти організації дистанційної освіти / О. Васюк // Вісник Книжкової палати України. – № 2. – С. 30–32.
- Воронкин, А.С. (2011) Предварительные итоги опроса „Дистанционное образование сегодня” [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tdo.at.ua/news/do/2011-06-23-36>.
- Воронкін, О.С. (2009). Організація дистанційних технологій навчання на основі комп'ютерних інформаційних систем вищих навчальних закладів України. // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Луганськ. – № 6Е. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vsunud/2009-6E/09vosnzu.htm>.
- Готская, И.Б., Жучков, В.М., Кораблев, А.В. (2011). Аналитическая записка „Выбор системы дистанционного обучения”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ra-kurs.spb.ru/2/0/2/1/?id=13>.

- Дистанційна вища освіта в Європі: виші, ціни, процес навчання. (2009). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua.prostobank.ua/finansoviy_gid/groshti_rodini/statti/distsantsiyna_vischa_osvita_v_yevropi_vishi_tsini_protsets_navchannya_blog.
- Дистанційна освіта в країнах світу: що, де і як? (2009). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/mp/article/1369/>
- Дистанційна освіта: плюси та мінуси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/18/>.
- Дистанційне навчання – це сучасно (2013). [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/comments/17415-distsantsiyne-navchannya--tse-suchasno.-gazeta-osvita-ukrayini--24-vid-17.06.2013>.
- Дідик, Ю.С., Львович, О.М. (2006). Дистанційне навчання. Рекомендаційний бібліографічний покажчик / Ю.С. Дідик, О.М. Львович. – К.: Державна бібліотека України для юнацтва, – 23 с.
- Маркозов, Д.О. Дистанційне навчання як інноваційна форма освіти. (2009). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/24_PNR_2009/Pedagogica/50819.doc.htm.
- Медведева, С.Н., Тутубалин, П.И. (2012). Информационные технологии контроля и оценки знаний в системе дистанционного обучения Moodle. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v15_i1/html/11.htm.
- Моїсеєва, Ю.Ю. (2010). Дистанційне навчання: інноваційна форма вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/20890/1/Мо%D1%96s%D0%B5%D0%B5va%20Ju.Ju.pdf>
- Москаль, Ю. (2008). Світові тенденції розвитку заочної та дистанційної вищої освіти / Ю. Москаль // Психологія і суспільство. – № 3. – С. 116–122.
- Ничкало, Н.Г. (2004). Сучасні світові тенденції, українські реалії та перспективи наукового забезпечення якісної освіти / Якісна освіта в багатоетичному суспільстві: Матеріали регіонального семінару. К.: Сфера, – С. 35–45.
- Овчарук, О.В. (2004). Дистанційна освіта в європейських країнах та США у контексті розвитку інноваційних технологій / О.В. Овчарук // Комп'ютер у школі та сім'ї. – № 7. – С. 37–40.

- Положення про дистанційне навчання. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466.
- Про затвердження Основних напрямів реалізації державної політики зайнятості на 2010-2011 роки. (2010). Постанова кабінету міністрів України від 8 вересня 2010 р. № 831. Київ. Режим доступу (01.06.2017): <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/831-2010-%D0%BF>.
- Сисоєва, С.О., Осадча, К.П. (2011). Системи дистанційного навчання: порівняльний аналіз навчальних можливостей. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academia.edu/931578>.
- Толочко, В.М. (2009). Проблемні аспекти дистанційної форми освіти та можливості її використання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.provisor.com.ua/archive/2009/N11/padfo_119.php.
- Шинкарук В. (2007). Основні напрями модернізації структури вищої освіти України // Вища школа, № 5, с. 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.uira.edu.ua/library/Documents/BolonProz/3/vis_shk_modern_str.htm
- Шуневич, Б.І. Тенденції розвитку дистанційного навчання у зарубіжній вищій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу (01.06.2017): <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/122/108>.

References

- Bykov, V.Yu., Kukharenko, V.M. (2005). *Dystantsiyni navchalnyi protsess [Distant Educational Process]*. Kyiv: Milenium. (In Ukrainian).
- Belozubov, A.V., Nikolayev, D.G. (2007). *Sistema distantsionnogo obucheniya Moodle [System of Distant Education Moodle]*. Saint Petersburg, 108 p. (In Russian).
- Dystantsiina osvita v krainakh cvitu: scho, de i yak? [Distant Education in the World Contries: What, Where and How?]*. (2009). Retrieved from: <http://www.chasipodii.net/mp/article/1369/>. (In Ukrainian).
- Dystantsiina osvita v Yevropi: vyschi, tsiny, protsess navchannia [Distant Education in Europe: Higher Educational Institutions, Prices, Process of Training]*. (2009). [Elektronnyi resurs]. – Retrieved from: http://ua.prostobank.ua/finansoviy_gid/groshi_rodini/statti/dystantsiyna_vischa_osvita_v_yevropi_vishi_tsini_protses_navchannya_blog. (In Ukrainian).

- Dystantsiina osvita: pliusy ta minusy [Distant Education: Pluses and Minuses].* [Elektronnyi resurs]. – Retrieved (01.06.2016) from: <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/18/>. (In Ukrainian).
- Dystantsiine navchannia – tse suchasno [Distant Education – it is Modern].* [Elektronnyi resurs]. (2013). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Retrieved from: <http://mon.gov.ua/ua/comments/17415-dystantsiine-navchannia--tse-suchasno.-gazeta-osvita-ukrayini--24-vid-17.06.2013>. (In Ukrainian).
- Didyk, Yu.S., Lvovych, O.M. (2006). *Dystantsiine navchannia [Distant Education]*. Kyiv: Derzhavna biblioteka Ukrainy dlia yunatstva, 23 p. (In Ukrainian).
- Gotskaya, I.B., Zhuchkov, V.M., Korablev, A.V. (2011). *Analiticheskaya zapiska „Vybor systemy dystantsionnogo obucheniya” [Analytical Note „Choice of System of Distant Education”]*. Retrieved (01.06.2016) from: <http://ra-kurs.spb.ru/2/0/2/1/?id=13>. (In Russian).
- Nychkalo, N.G. (2004). Sychasni svitovi tendentsii, ukrainski realii ta perspektyvy naukovogo zabezpechennia yakisnoi osvity [Modern World Tendencies, Ukrainian Realities and Prospects of Scientific Ensuring of Qualitative Education]. *Yakisna osvita v bagatoetchnomu suspilstvi: Materialy regionalnogo seminaru*. Kyiv: Sfera, pp. 35–45. (In Ukrainian).
- Polozhennia pro dystantsiine navchannia [Regulations about Distant Education]. Zatverdzheno Nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 25.04.2013 № 466. (In Ukrainian).
- Pro zatverdzhennya Osnovnykh napryamiv realizatsiyi derzhavnoyi polityky zaynyatosti na 2010-2011 roky.* (2010). Postanova kabinetu ministriv Ukrainy vid 8 veresnya 2010 r. No. 831. Kyiv. Retrieved (01.06.2016) from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/831-2010-%D0%BF>.
- Shunevych, B.I. *Tendentsii rozvytku dystantsiinogo navchannia u zarubizhnii vyschyi shkoli [Tendencies of Distant Education Development in Foreign Higher School]*. Retrieved (01.06.2016) from: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/122/108>. (In Ukrainian).
- Shynkaryk, V. (2007). Osnovni napryamy modernizatsiyi struktury vyshchoyi osvity Ukrainy. *Iyshcha shkola*, No. 5, p. 3. Retrieved (01.06.2016) from: http://library.uipa.edu.ua/library/Documents/BolonProz/3/vis_shk_modern_str.htm. (In Ukrainian).
- Sysoyeva, S.O., Osadcha, K.P. (2011). *Systemy dystantsiinogo navchannia: porivnialnyi analiz navchalnykh mozhlyvostei [Systems of Distant Training: Comparative*

- Analysis of Educational Possibilities*]. Retrieved (01.06.2016) from: <http://www.academia.edu/931578>. (In Ukrainian).
- Vasiuk, O. (2011). Teoretyko-metodychni aspekty organizatsii distantsiinoi osvity [Theoretical and Methodical Aspects of Distant Education Organisation]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty Ukrainy*. No. 2, pp. 30–32. (In Ukrainian).
- Voronkin, O.S. (2009). *Organizatsiia dystantsiinykh tekhnologii navchannia na osnovi kompiuternykh system vyschykh navchalnykh zakladiv Ukrainy [Organisation of Distant Technologies on the Basis Computer Information Systems of Higher Educational Institutions of Ukraine]*. Retrieved (01.06.2016) from: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/vsunud/2009-6E/09vosnzu.htm>. (In Ukrainian).
- Voronkin, A.S. (2011). *Predvaritelnye itogi oprosa „Distsantsionnoye obrazovaniye segodnya” [Preliminary Results of Survey „Distant Education Today”]*. Retrieved (01.06.2016) from: <http://tdo.at.ua/news/do/2011-06-23-36>. (In Russian).
- Akhmad, I.M. (2012). Navchannia v dystantsiinii i zmishanii formi studentiv VNZ [Training of Students of Higher Educational Institutions in Distant and Mixed Forms Education] Retrieved (01.06.2016) from: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/04_2012_ahmad_navchannya.pdf. (In Ukrainian).
- Anisimov, A.M. (2009). *Rabota v sisteme distantsionnogo obucheniya Moodle [Work in System of Distant Education Moodle]*. Kharkov: KHNAGKH, 292 p. (In Russian).
- Moskal, Yu. (2008). Svitovi tendentsii rozvytku zaochnoi ta dystantsiinoi osvity [World Tendencies of Correspondence and Full-Time Higher Education Development]. *Psykhologiya i suspilstvo*. No. 3, pp. 116–122. (In Ukrainian).
- Markozov, D.O. (2009). *Dystantsiine navchannia yak innovatsiina forma osvity [Distant Training as Innovative Form of Education]*. Retrieved (01.06.2016) from: http://www.rusnauka.com/24_PNR_2009/Pedagogica/50819.doc.htm. (In Ukrainian).
- Medvedeva, S.N., Tutubatulin, P.I. (2012). *Informatsionnye tekhnologii kontrolya i othenki znaniy v sisteme distantsionnogo obucheniya Moodle [Information Technologies of Knowledge Control and Assessment in System of Distant Training Moodle]*. Retrieved (01.06.2016) from: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v15_i1/html/11.htm. (In Russian).
- Moiseyeva, Yu.Yu. (2010). *Dystantsiine navchannia: innovatsiina forma vyschoi osvity [Distant Training: Innovative Form of Higher Education]*. Retrieved (01.06.2016) from: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/20890/1/Mo%D1%96s%D0%B5%D0%B5va%20Ju.Ju..pdf>. (In Ukrainian).

- Ovcharuk, O.V. (2004). Dystantsiina osvita v yevropeiskykh krainakh ta SSHA u konteksti rozvytku innovatsiinykh tekhnologii [Distant Education in European Countries and USA in the Context of Innovative Technologies Development]. *Kompiuter u shkoli ta simii*. No. 7, pp. 37–40. (In Ukrainian).
- Tolochko, V.M. (2009). *Problemni aspekty dystantsiinoi formy osvity ta mozhlyvosti ii vykorystannia v Ukraini* [Problem Aspects of Distant Education and Possibilities of its Usage in Ukraine]. Retrieved (01.06.2016) from: http://www.provisor.com.ua/archive/2009/N11/padfo_119.php. (In Ukrainian).

Received: 27.06.2017

Accepted: 15.08.2017